

Radosław Kubicki
Kielce

PRZEBIEG KAMPANII I PROGRAM POLSKIEGO STRONNICTWA LUDOWEGO W WYBORACH PARLAMENTARNYCH W 2011 ROKU

Zagadnienia wstępne

Wybory parlamentarne w 2011 r. zarządzane zostały postanowieniem z 4 sierpnia danego roku przez Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego na 9 października. Do powyższego postanowienia dołączony został załącznik zawierający *Kalendarz wyborczy dla wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 9 października 2011 r.*, który m.in. przewidywał, że do 20 sierpnia powinno nastąpić zawiadomienie Państwowej Komisji Wyborczej (PKW) przez partię o utworzeniu komitetu wyborczego, a do 30 sierpnia zgłaszanie list kandydatów na posłów i senatorów¹. Oprócz tego wybory odbyły się zgodnie z *Kodeksem wyborczym* z 5 stycznia 2011 r., który m.in. wprowadzał jednomandatowe okręgi wyborcze w wyborach do Senatu oraz umożliwiał głosowanie przez pełnomocnika w przypadku wyborców niepełnosprawnych i zaawansowanych wiekiem². Należy jednak zaznaczyć, że w wyniku wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 lipca 2011 r. część uregulowań z procedury wyborczej uznana została za niezgodne z Konstytucją, w tym m.in. dwudniowy termin przeprowadzania wyborów do Sejmu i Senatu³.

---

¹ *Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 sierpnia 2011 r. w sprawie zarządzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej*, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”, 2011, nr 162, poz. 978, s. 9410-9411.

² *Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy*, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”, 2011, nr 21, poz. 112, s. 1510-1604; *Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Kodeks wyborczy*, ibidem, 2011, nr 21, poz. 113, s. 1605-1608; R. Głajcar, *Polityczne konsekwencje zmiany systemu wyborczego do Senatu RP w 2011 roku*, [w:] *Wybory parlamentarne 2011*, red. nauk. A. Turska-Kawa, W. Wojtasik, Katowice 2012, s. 61 i n.

³ *Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2011 r.*, sygn. akt K 9/11, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”, 2011, nr 149, poz. 889, s. 8976 i in.; P. Litwiniuk, *Kodeks wyborczy – postęp czy komplikacja?*, „Zielony Sztandar”, nr 26, 26 czerwca 2011, s. 1, 21; *Jak będziemy wybierać posłów i senatorów*, „Zielony Sztandar”, nr 31, 31 lipca 2011, s. 1, 3.

Inauguracja kampanii wyborczej przez PSL

Do wyborów parlamentarnych w 2011 r. Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) podchodziło z nadzieją na powtórzenie dobrego wyniku z wyborów samorządowych z poprzedniego roku, w których osiągnęło trzeci wynik (w sejmikach zdobyło 16,58% wszystkich mandatów), wyprzedzając Sojusz Lewicy Demokratycznej⁴. W związku z powyższym inauguracja kampanii wyborczej ludowców nastąpiła w Kielcach, czyli stolicy województwa świętokrzyskiego, gdzie podczas wyborów samorządowych w 2010 r. Stronnictwo uzyskało największe poparcie. Spotkanie odbyło się 30 kwietnia w Wojewódzkim Domu Kultury. Otworzyło je przemówienie ówczesnego prezesa PSL – Waldemara Pawłaka, który rozpoczął swoją wypowiedź znanym już hasłem dotyczącym energii odnawialnej:

„Czas przejść na zieloną stronę mocy”⁵.

Następnie podkreślił jedność PSL:

„Chcę pogratulować tu na ziemi świętokrzyskiej wam wszystkim ludowcom za to, że w tych ostatnich latach, kiedy w PSL-u też nie było łatwo, kiedy też były różne turbulencje, różne zawirowania, tu nie podzieliliście się i nawet jak były ostre czasami dyskusje i ostre starcia, to jednak wszyscy pozostali. Bo pamiętam takie spotkanie w Opatowie, gdzie ćwiczyliśmy i nawet Boguś Włodarczyk z nami wytrzymał, Kalinowski robił za dobrego policjanta, ja za złego, ale daliśmy radę”⁶.

W czasie swojej kilkunastominutowej wypowiedzi, Waldemar Pawlak podkreślił powtarzany wielokrotnie argument, że PSL stoi ponad podziałami i nie wdaje się w spory na polskiej scenie politycznej. Zauważył także, że konflikty toczone przez polskie partie polityczne są w dużej części sztuczne i ich głównym celem jest uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego rozgłosu medialnego i wizerunku. Waldemar Pawlak odniósł się wówczas również do często poruszanej kwestii dotyczącej katastrofy smoleńskiej. Wprawdzie nie powiedział nic nowego odnośnie tego zagadnienia, ale celnie podsumował, że:

„Do Smoleńska, tam na to lotnisko, leciała delegacja państwowa, leciała delegacja złożona z ludzi różnych środowisk, różnych poglądów, oni wszyscy byli połączeni

---

⁴ *PSL – najlepsi w samorządach*, „Zielony Sztandar”, nr 49, 5 grudnia 2010, s. 1, 3; R. Kubicki, *Polskie Stronnictwo Ludowe w wyborach samorządowych 2010 roku*, [w:] *Wybory samorządowe w Polsce i krajach Europy Środkowo-Wschodniej*, pod red. J. Kowalik, Kielce 2013, s. 107-121.

⁵ *Kampania wyborcza rozpoczęta*, http://www.youtube.com/watch?v=2NeFNpTbd_U [07.07.2012].

⁶ *Ibidem*; Bogusław Włodarczyk – starosta opatowski od 2010 r.

pamięcią o Katyniu, wszyscy byli połączeni. Nie może być tak, że Katyń nas połączył, a Smoleńsk nas podzielił⁷.

Wicepremier nawiązał również do propagowanego przez ludowców umiarkowanego i nieskrajnego państwa oraz do nauk Jana Pawła II i jego beatyfikacji, która nastąpiła dzień po powyższym kongresie, tj. 1 maja 2011 r.:

„[...] ani państwo, które bierze za mordę, które jest takie represyjne, nie może być państwem, do którego czujemy szacunek, respekt i tęsknotę. Ale także państwo, które olewa swoich obywateli, które lekceważy, które nie dostrzega potrzeby wsparcia pomocy budowania wspólnoty, takie wycofane, też nie buduje tego, co ludzi łączy. Dlatego w naszych działaniach, w naszym programie bardzo mocno stawiamy na pomocniczość, na budowanie wspólnoty, na dobro wspólne, na solidarność rozumianą tak jak nasz wielki rodak Jan Paweł II ją przywoływał, bo jesteśmy w przededniu beatyfikacji i warto przywołać te przesłania, które powinny nam towarzyszyć. Papież mówił o solidarności w ten sposób, że solidarnie to znaczy jeden z drugim, a nie jeden przeciw drugiemu⁸”.

Natomiast w dyskusji dotyczącej gazu łupkowego Waldemar Pawlak podkreślił, że PSL opowiada się za utrzymaniem niedawno wprowadzonego stanu polegającego na tym, że 90 % opłat eksploatacyjnych powinno pozostawać w miejscu wydobycia danego surowca, co też wpłynie na lokalny rozwój, ale również zagwarantuje samorządowi środki finansowe na przeciwdziałanie negatywnym skutkom związanym z eksploatacją złóż. Po wypowiedzi o szansach dla Polski oraz regionu świętokrzyskiego, wiążących się z wydobyciem gazu łupkowego, minister gospodarki odnotował pojawiające się nowe spojrzenie na kwestię dotyczącą bezpieczeństwa energetyki nuklearnej, która dotąd była przez niego, PSL i rząd Donalda Tuska promowana. W związku też z tym polska polityka zagraniczna powinna być bardziej aktywna wobec obecnego stanu i polityki rozwoju energetyki jądrowej w państwach sąsiednich:

„Ale są też zagrożenia związane na przykład z energetyką nuklearną. Rok temu, dwa lata temu wydawało się, że to tak wysoka technika, nic już nie ryzykujemy. Jeżeli u Japończyków doszło do tego typu awarii, to tym bardziej trzeba się zastanowić, czy nie należy domagać się teraz mocniejszych rozwiązań właśnie w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, nie tylko u nas, ale i po okolicy⁹”.

---

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem; do katastrofy elektrowni jądrowej Fukushima I w Japonii doszło w wyniku trzęsienia ziemi, które miało miejsce 11 marca 2011 r. oraz z powodu fali tsunami, która wywołana została owymi wstrząsami, zob. m.in.: M. Schuman, *Japan's Recession?*, „Time”, nr 15, 18 kwietnia 2011, s. 16; B. Warpechowska, *Fukushima ostudziła sympatię do atomu*, „Puls Biznesu”, nr 179, 19 września 2011, dod. „Energetyka”, s. 6-7; W. Bobrowski, *Katastrofa w elek-*

Waldemar Pawlak użył także po raz kolejny hasła o wyciskaniu brukselki. W sumie wypowiedź ministra gospodarki miała bardziej charakter kilku żartobliwych opowieści i nie trzymała się sztywnej konwencji programowej czy politycznej. Z kolei prezes Prezydium Zarządu Wojewódzkiego PSL w Kielcach – Adam Jarubas, na konwencji mówił m.in. o wyrównywaniu szans, o walce z biedą i tworzeniu nowych miejsc pracy, o potrzebie stawiania na oświatę, o wadze polskiej prezydencji w Unii Europejskiej oraz o kontynuowaniu dużych inwestycji drogowych – szczególnie w Polsce Wschodniej, aby tereny te były konkurencyjne i „niewykluczone komunikacyjnie”¹⁰. W dziedzinie gospodarki marszałek województwa opowiedział się również za wspieraniem mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Podkreślił także potencjał i dużą rolę, jaką może odgrywać województwo świętokrzyskie, szczególnie odnośnie rozwoju gospodarki proekologicznej¹¹:

„Świętokrzyskie jest w ponad 60 % obszarem chronionym przyrodniczo. [...] Mamy bardzo rozpoznawalne w Polsce uzdrowiska. Mamy bardzo duży udział rolnictwa w regionalnej gospodarce. Stąd wydaje się, że jesteśmy idealnym regionem, aby wdrożyć, praktycznie zrealizować tutaj, ideę zielonej gospodarki, zielonej ekonomii. [...] Stąd właśnie postulatem świętokrzyskiego PSL na kolejne lata jest zielona ekonomia, zielona gospodarka dla naszego regionu”¹².

Warto także zwrócić uwagę na konferencję prasową z udziałem Waldemara Pawlaka i Adama Jarubasa, która wówczas miała miejsce w Kielcach. Zwrócono w niej m.in. uwagę, że w sejmiku województwa do wyborów samorządowych w 2010 r. była dosyć egzotyczna koalicja z udziałem Platformy Obywatelskiej Polskiego Stronnictwa Ludowego oraz Prawa i Sprawiedliwości (obecnie PO z PSL), co zdaniem wicepremiera stanowi przykład na otwartość Stronnictwa na różne koalicje i na szerokie możliwości współpracy ludowców z innymi partiami politycznymi. Prezes Rady Ministrów wskazał na potrzebę prowadzenia zrównoważonego rozwoju, tj. racjonalnego wykorzystania potencjału środowiska naturalnego z uwzględnieniem oczekiwań społecznych i potrzeb gospodarczych. Zwrócił również uwagę na dużą rolę bezpieczeństwa żywnościowego dla Polski i Europy. Zasygnalizowana została też problematyka otwarcia rynku dla Polaków w Niemczech dla Polaków¹³. Natomiast odnośnie

---

trawni nuklearnej Fukushima Dai-Ichi: błędy, które spowodowały wymknięcie się katastrofy spod kontroli, „Elektro Info”, nr 9, 2012, s. 86-91.

¹⁰ *Program PSL*, http://www.youtube.com/watch?v=Xp7HX_gJslQ [07.07.2012].

¹¹ Zob. też: I. Wierzbicka, *Analiza rozwoju lokalnego w kontekście rozwoju „zielonej gospodarki” na przykładzie regionu świętokrzyskiego. Dobre praktyki*, „Miscellanea Oeconomicae. Studia i Materiały”, r. 16, nr 1, 2012, s. 125-133.

¹² *Program PSL*.

¹³ Od 01.05.2011 r. otwarty został rynek pracy dla Polaków nie tylko w Niemczech, ale też w Austrii i Szwajcarii, zob.: H. Martenka, *Niech się święci 1 Maja!*, „Angora”, nr 19, 8 maja 2011, s. 9.

udziału PSL w przyszłej koalicji rządowej Waldemar Pawlak podkreślił dotychczasowy wkład Stronnictwa, szerokie możliwości koalicyjne ludowców oraz chęć kontynuowania współpracy z PO, ale przy aktywniejszym jeszcze udziale partii, na czele której stoi. Stwierdził, że udział ludowców w rządzie gwarantuje spokój na polskiej scenie politycznej.

W sprawach personalnych podjęto kwestię startu w wyborach parlamentarnych potencjalnych kandydatów z województwa świętokrzyskiego. Między innymi zaznaczono możliwość kandydowania do Senatu doświadczonego i zaawansowanego wiekiem posła (sprawującego nieprzerwanie mandat od 1993 r.) – Mirosława Pawlaka (ur. 1942 r.)¹⁴. Jak się później okazało z powodzeniem ubiegał się on o reelekcję w wyborach do Sejmu VII kadencji. Na jego temat wicepremier powiedział wówczas w Kielcach m.in.:

„Przywołam przykład akurat Mirka Pawlaka, bo on tu był w różny sposób i w łasce i niełasce i startował ostatnio z pierwszej pozycji, więc uśmiełem się do niego, mówię: Mirek czy aby ci to nie zaszkodzi? Bo on wygrywał tam i z dwudziestej pierwszej też, gdzieś tam ze środka, jedenastej czy którejś. W każdym razie pokazuje to bardzo wyraźnie, że przy dobrej pracy i takim dobrym dotarciu do wyborców, pokazaniu swojego dorobku, pokazaniu atrakcyjnego, ciekawego, pomysłowego programu, można wygrać wybory z dowolnego miejsca na liście”¹⁵.

Podjęto również problem startu w wyborach dotychczasowego posła Andrzeja Pałysa, który ostatecznie nie wziął w nich udziału, ale był szefem sztabu wyborczego Stronnictwa w Świętokrzyskiem. W czasie kieleckiej konferencji prasowej do wzięcia udziału w wyborach do Sejmu prezes PSL namawiał za to Adama Jarubasa. Podkreślono także liczny start w wyborach kobiet z list PSL¹⁶.

Tak dużo miejsca powyżej poświęcono konwencji kieleckiej, żeby lepiej ukazać sposób jej przeprowadzenia. Charakteryzowała się ona dużą swobodą i humorem. Jak się później okazało, cała kampania PSL-u była przeprowadzona w podobny sposób.

Kampania wstępna

Tematem stale pojawiającym się w tej kampanii była walka o głosy na wsi, gdzie PSL rywalizował przede wszystkim z PiS¹⁷. Pojawiły się opinie, że ludowcy nie

---

¹⁴ Na temat M. Pawlaka zob. m.in.: K. Szular, S. Durlej, *Ludzie zielonej koniczynki*, Kielce 2000, s. 14, 29.

¹⁵ *Konferencja w Kielcach*, <http://www.youtube.com/watch?v=6FvoWrBkdeU> [07.07.2012].

¹⁶ Zob. też: *Świętokrzyska konwencja programowa PSL. Czas przejść na zieloną stronę mocy*, „Zielony Sztandar”, nr 20, 15 maja 2011, s. 1.

¹⁷ E. Szot, *Kto wygra wybory na wsi?*, „Zielony Sztandar”, nr 24, 12 czerwca 2011, s. 10-11; M. Sawicki, *Polska wieś nie potrzebuje fałszywych obrońców*, „Zielony Sztandar”, nr 34, 21 sierpnia 2011, s. 3.

dbają należycie o interesy wsi¹⁸. Rozważano także możliwe koalicje po wyborach, w tym SLD z PiS¹⁹. Podkreślano przy tym szerokie możliwości koalicyjne Stronnictwa. Należy również odnotować, że w połowie maja 2011 r. Lech Wałęsa poparł PSL, mówiąc:

„To partia niezła, praktyczna, chyba najbardziej jednak przygotowana do rządzenia [...]”²⁰.

Warto także zwrócić uwagę, że niejako w rewanżu, gdy w końcu maja były polski prezydent odmówił spotkania z Barackiem Obamą w czasie jego wizyty w Polsce, to ludowcy byli jednymi z nielicznych, którzy ze zrozumieniem przyjęli jego decyzję²¹. Wkrótce też marszałek województwa mazowieckiego Adam Struzik z PSL wydzierżawił Fundacji „Instytut Lecha Wałęsy” willę Narutowicza w Warszawie, położoną niedaleko Belwederu²².

Wobec rosnących cen paliw Waldemar Pawlak zaproponował w końcu maja obniżenie o dwadzieścia kilka groszy akcyzy na benzynę. Pomysł ten był następnie podnoszony jeszcze wielokrotnie przez wiceprezesa Rady Ministrów w czasie kampanii wyborczej do parlamentu. Oprócz tego minister gospodarki brał także udział w innych działaniach mających na celu obniżenie cen ropy²³.

Na przełomie maja i czerwca wicepremier Pawlak oraz poseł PSL Janusz Piechociński wzywali inne partie do nieprowadzenia czarnego PR-u i niezatrudnianiu osób i firm do oczerniania swoich przeciwników politycznych na forach internetowych. Minister gospodarki opowiedział się wówczas przeciw „kibolom politycznym”²⁴. Natomiast Piechociński w równie symboliczny sposób wzywał wszystkich, żeby byli rycerzami Jedi Internetu²⁵.

Jedenastego czerwca podczas obrad Rady Naczelnej PSL w Warszawie zdecydowano, że hasłem Stronnictwa w jesiennych wyborach będzie sprawdzone w 2010 r. stwierdzenie, że „Człowiek jest najważniejszy”. W jej wyniku podjęto również uchwały w sprawie dążenia do obniżenia obciążeń przy spłacie kredytów hipotecznych zaciągniętych w walutach obcych oraz popierania spółdzielczości i sprzeciwiania się

¹⁸ R. Matejuk, *Jak ugryźć PSL*, „Zielony Sztandar”, nr 23, 5 czerwca 2011, s. 2.

¹⁹ R. Matejuk, *SLD i PiS grają na układ po wyborach*, „Zielony Sztandar”, nr 21, 22 maja 2011, s. 1, 3; A. Sopiński, *Traktat o koalicjach niemoralnych i politycznej prostytucji*, „Zielony Sztandar”, nr 21, 22 maja 2011, s. 3.

²⁰ *Lech Wałęsa stawia na PSL*, <http://www.youtube.com/watch?v=RrdX2Xe-2kU> [07.07.2012].

²¹ A. Sopiński, *Dobrze, że mamy takiego Wałęsę*, „Zielony Sztandar”, nr 24, 12 czerwca 2011, s. 4.

²² *Marszałek zaprasza Instytut Lecha Wałęsy do Willi Narutowicza*, „Zielony Sztandar”, nr 29, 17 lipca 2011, s. 11.

²³ *Inicjatywa wicepremiera Waldemara Pawlaka i Ministerstwa Gospodarki. Ropa taniej po międzynarodowej interwencji z udziałem Polski*, „Zielony Sztandar”, nr 27, 3 lipca, s. 6.

²⁴ *Pawlak: stop "kibolom politycznym", debata ma być fair* [01.07.2013].

²⁵ *Bądźcie pozytywnymi rycerzami Jedi polskiego Internetu*, „Zielony Sztandar”, nr 24, 12 czerwca 2011, s. 5.

przejmowaniu majątków będących własnością spółdzielni²⁶. Odnośnie pierwszego z wyżej wymienionych postulatów podnoszono propozycje dotyczące likwidacji spreadów walutowych i danie osobom posiadającym tego rodzaju kredyty możliwość wyboru miejsca zakupu waluty²⁷. Postanowiono także, że decyzja o budowie w Polsce elektrowni atomowej powinna być poprzedzona referendum ogólnokrajowym²⁸.

Ogólnopolska Konwencja Wyborcza PSL odbyła się 25 czerwca w Pałacowo-Parkowym Zespole Zabytkowym „Karolin” w Otrębusach pod Warszawą. W odróżnieniu od wojewódzkiej konwencji w Kielcach miała ona charakter dużo bardziej uroczysty i przeprowadzona została z większym rozmachem. Rozpoczęła się ona przy muzyce *Hej sokoły*, w trakcie której puszczono film przedstawiający Waldemara Pawlaka na motolotni, który po wylądowaniu udaje się na miejsce konwencji i w tym momencie na salę wszedł właśnie wicepremier. Spotkanie prowadziło dwoje konferansjerów, których role pełnili: podsekretarz stanu w Ministerstwie Sportu i Turystyki Katarzyna Sobierajska oraz marszałek województwa lubelskiego Krzysztof Hetman. W trakcie konwentu dokonano m.in. prezentacji „jedynek” z poszczególnych okręgów wyborczych oraz zaprezentowano deklarację polityczną, co uczynił szef krajowego sztabu wyborczego PSL Eugeniusz Grzeszczak. W dokumencie tym m.in. stwierdzono, że należy zachować kontrolę właścicielską państwa nad górnictwem, energetyką, Poczta Polska i Polskimi Kolejami Państwowymi, zaznaczono potrzebę umożliwienia wszystkim dostępu do Internetu i jak najlepszego poziomu edukacji, opowiedziano się za równoprawnym traktowaniem wszystkich rolników w UE oraz ponownie podkreślono szczególną rolę obszarów wiejskich i rolnictwa dla ludowców²⁹.

Stronictwo wystosowało również list do Polaków i Polonii świata, w którym zaproszono rodaków mieszkających poza granicami Polski na listy wyborcze ludowców. Zabieg ten miał na celu zachęcić Polaków przebywających za granicą do głosowania na kandydatów PSL, co z kolei miało pomóc przekroczyć pięcioprocentowy próg wyborczy i uzyskać mandat w Warszawie. Albowiem rodacy głosujący poza granicami państwa polskiego mogą głosować tylko na kandydatów startujących w stolicy³⁰.

---

²⁶ Zob. też m.in.: A. Domagalski, *Spółdzielnie budują lepszy świat!*, „Zielony Sztandar”, nr 26, 26 czerwca 2011, s. 8-9; H. Nicpoń, *Zamach na spółdzielczość. Krucjata antyspółdzielcza*, ibidem, s. 8-9; D. Olech, B. Olak, *Spółdzielnia szansą każdego pokolenia*, „Zielony Sztandar”, ibidem, s. 14-15.

²⁷ J. Szczepańczyk, *Czego nie wolno Pawlakowi?*, „Zielony Sztandar”, nr 27, 3 lipca 2011, s. 6; R. Matejuk, *Kredyty walutowe będą tańsze. Wicepremier Waldemar Pawlak wygrał ze spreadami*, „Zielony Sztandar”, nr 32, 7 sierpnia 2011, s. 1-2; *Wzmocnienie ochrony konsumentów zaciągających kredyty hipoteczne w walutach obcych*, „Kronika Sejmowa”, nr 86, 31 lipca 2011, s. 7-8.

²⁸ T. Hurkała, *Obradowała Rada Naczelna PSL. Jesteśmy najbliżej ludzi*, „Zielony Sztandar”, nr 25, 19 czerwca 2011, s. 1-3.

²⁹ *Wybory parlamentarne 2011. Człowiek jest najważniejszy. Deklaracja polityczna PSL*, „Zielony Sztandar”, nr 27, 3 lipca 2011, s. 4.

³⁰ M. Łuczak, *Krajowa Konwencja Wyborcza PSL. Głos na PSL to dobra inwestycja w przyszłość*, „Zielony Sztandar”, nr 27, 3 lipca 2011, s. 3.

W lipcu i we wrześniu ludowcy zaproponowali program rozwoju targowisk na obszarach wiejskich, jako ważny element rozwoju lokalnej gospodarki i aktywności społeczeństw właśnie na wsiach³¹. Z kolei posłowie Stronnictwa Stanisław Kalemba i Piotr Walkowski, odwołując się do nauki kościoła rzymskokatolickiego, zdecydowanie opowiedzieli się za polityką antyaborcyjną³². W lipcu także grupa posłów PSL i SLD złożyła projekt ustawy uznającej za nieważne tzw. wyroki brzeskie, które zostały wydane na opozycyjnych w stosunku do Piłsudskiego i sanacji posłów, w tym Wincentego Witos³³. Celem tej inicjatywy była rehabilitacja tych represjonowanych, czołowych polityków II RP. Powoływano się przy tym na fakt, że po klęsce wrześniowej Prezydent na uchodźstwie – Władysław Raczkiewicz – wydał 31 października 1939 r. dekret o amnestii wobec danych osób³⁴. Warto też zwrócić uwagę, że projekt powyższej ustawy z 2011 r. nie przewidywał wypłacenia odszkodowań rodzinom poszkodowanych³⁵. Poza tym należy odnotować, że była to już kolejna próba unieważnienia wyroku ciężącego na osobie Witos³⁶ – trzykrotnego premiera Polski w okresie międzywojennym³⁶.

Odnutowywano również wzrost poparcia społecznego dla Waldemara Pawlaka, którego zaufaniem w lipcu 2011 r. obdarzało 45 % badanych. Był on więc wówczas jednym z czterech najbardziej docenianych polityków w Polsce – po Bronisławie Komorowskim, Donaldzie Tusku i Radosławie Sikorskim³⁷. W związku z osobą wicepremiera można także odnotować, że od końca lipca do końca września brał on udział w wyścigach kolarskich, w tym m.in. w Mini Tour de Pologne (31 lipca)³⁸.

³¹ B. Olak, *Program rozwoju targowisk na obszarach wiejskich „Mój Rynek”*, „Zielony Sztandar”, nr 39, 25 września 2011, s. 13; *Zmiany w ustawie o wspieraniu obszarów wiejskich ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego*, „Kronika Sejmowa”, nr 86, 31 lipca 2011, s. 10-11.

³² *Z trybuny sejmowej*, „Zielony Sztandar”, nr 29, 17 lipca 2011, s. 2.

³³ *Projekt ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz demokratycznej Polski byłych posłów na Sejm RP – więźniów brzeskich*, „Kronika Sejmowa”, nr 85, 15 lipca 2011, s. 43.

³⁴ Z. Kaczyński, P. Popiel, A. Przybylska, *Kalendarium historii polskiego ruchu ludowego*. Warszawa 2008, s. 109.

³⁵ *Posłowie PSL i SLD wnoszą o ustawowe przywrócenie czci Wincentemu Witosowi i innym posłom – więźniom brzeskim*, „Zielony Sztandar”, nr 30, 24 lipca 2011, s. 5.

³⁶ W nocy z 9 na 10 września 1930 r. Wincenty Witos (1874-1945 r.) został zaaresztowany w pociągu i osadzony w twierdzy brzeskiej; 26 października 1931 r. przed Sądem Okręgowym w Warszawie rozpoczął się proces; 13 stycznia 1932 r. wydał on wyrok skazujący Witos³⁶ na 1,5 r. więzienia; więcej na temat tzw. procesu brzeskiego zob. m.in. w: A. Zakrzewski, *Wincenty Witos: chłopski polityk i mąż stanu*, Warszawa 1978: 262-307; *Sprawa brzeska: dokumenty i materiały*, oprac. M. Leczyk, Warszawa 1987, passim; W. Witos, *Moje wspomnienia*. cz. 2. Warszawa 1990, s. 334-467.

³⁷ *Rośnie zaufanie społeczne dla lidera PSL*, „Zielony Sztandar”, nr 31, 31 lipca 2011, s. 2.

³⁸ *Pawlak pojechał w Tour de Pologne*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/pawlak-pojechał-w-tour-de-pologne,179834.html> [01.07.2013]; *Tour de Pologne Amatorów 2011 pełen gwiazd*, <http://naszosie.pl/2011/07/tour-de-pologne-amatorow-2011-pelen-gwiazd/> [01.07.2013];

Właściwa kampania wyborcza i program PSL

Dziewiętnastego sierpnia 2011 r. odbyła się w Warszawie konferencja, na której został przedstawiony program wyborczy PSL. Zawierał się on w pięciu wymiarach bezpieczeństwa: społecznego, żywnościowego, gospodarczego, środowiska i państwa³⁹. Na spotkaniu minister pracy i polityki społecznej Jolanta Fedak zaproponowała tym osobom, które nie były ubezpieczone i nie mogą już pracować, emeryturę obywatelską. Świadczenia takie miałyby być oparte na solidarności społecznej Polaków, którzy opłacali składki emerytalne. Stronnictwo opowiedziało się również za dobrovolnością w przynależności do otwartych funduszy emerytalnych⁴⁰.

W dziedzinie bezpieczeństwa społecznego zapowiedziano m.in. wprowadzenie programu bezpłatnego zaopatrzenia uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i średnich w podręczniki i inne pomoce szkolne. Zadeklarowano przywrócenie opieki lekarskiej, stomatologicznej i pielęgniarskiej w szkołach oraz wprowadzenie obniżonej stawki VAT na towary i usługi dla dzieci i młodzieży. Zauważona została również problematyka dotycząca żłobków i przedszkoli⁴¹.

W polityce żywnościowej zaproponowano ułatwienia w bezpośredniej sprzedaży produktów rolnych i produktów wytworzonych w gospodarstwie rolnym. Jednocześnie opowiedziano się za promowaniem produkcji żywności ekologicznej. Natomiast szczególnie młodzi rolnicy będą mogli liczyć na wsparcie kredytowe i ulgi podatkowe ze strony państwa⁴². W sferze Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej pokreślono potrzebę wyrównania płatności bezpośrednich. Odnośnie do środowiska naturalnego opowiedziano się przeciw prywatyzacji lasów państwowych. Zapowiedziano także podjęcie działań zmierzających do przerobu węgla na paliwa gazowe i płynne. W kwestiach gospodarczych zwrócono uwagę na bezpieczne uruchomienie wydobycia gazu łupkowego w Polsce i rozbudowę energetyki opartej na surowcach krajowych, tj. na węglu. Oprócz tego postulowano wprowadzenie instytucji Rzecznika Przedsiębiorców⁴³.

W punkcie dotyczącym bezpieczeństwa państwa uznano, że terytorium Polski powinno stać się ważną częścią infrastruktury wojskowej Stanów Zjednoczonych, jako

---

Pawlak promuje kolarstwo. Zrobił dwie rundki, <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/445545,Pawlak-promuje-kolarstwo-Zrobil-dwie-rundki> [01.07.2013].

³⁹ *Człowiek jest najważniejszy. Tezy programu wyborczego Polskiego Stronnictwa Ludowego – parlament 2011*, „Zielony Sztandar”, nr 35, 28 sierpnia 2011, s. 1.

⁴⁰ *Stronnictwo przedstawiło program, z którym idzie na wybory parlamentarne w 2011 r. Dla PSL człowiek jest najważniejszy*, „Zielony Sztandar”, nr 35, 28 sierpnia 2011, s. 3.

⁴¹ Por.: T. Bichta, *Polskie Stronnictwo Ludowe w wyborach parlamentarnych z 2011 roku w województwie lubelskim – refleksje powyborcze*, „Myśl Ludowa”, nr 4, 2012, s. 208.

⁴² Na temat propozycji dotyczących systemu podatkowego w Polsce w poprzednich kampaniach wyborczych por.: P. Przyłęcki, *Populizm w polskiej polityce. Analiza dyskursu polityki*, Warszawa 2012, s. 228-229.

⁴³ *Człowiek jest najważniejszy. Tezy*, s. 1.

naszych sojuszników. Opowiedziano się też za zaprzestaniem dalszej redukcji wojska i za rozwijaniem Narodowych Sił Rezerwowych⁴⁴.

W momencie rozpoczęcia właściwej kampanii wyborczej w sierpniu szef Sztabu Wyborczego PSL Eugeniusz Grzeszczak, a następnie prezes Stronnictwa Waldemar Pawlak stwierdzili, że ludowcy zamierzają powtórzyć sukces z zeszłorocznych wyborów samorządowych, stać się trzecią siłą polityczną w kraju i uzyskać poparcie procentowe w postaci liczby dwucyfrowej⁴⁵. Ludowcy zachęcali również do wzięcia udziału w głosowaniu⁴⁶. Biorąc bowiem pod uwagę rozbudowane struktury partyjne, zapewne można było liczyć, że czym większa będzie frekwencja oraz mobilizacja własnych działaczy, współpracowników i sympatyków, tym PSL będzie mogło liczyć na lepszy wynik.

Dwudziestego trzeciego sierpnia PSL jako pierwsze ugrupowanie polityczne w kraju zarejestrowało listę kandydatów do Sejmu w okręgu wyborczym nr 16 płocko-ciechanowskim, a także 2 kandydatów do Senatu w jednomandatowych okręgach: płockim i ciechanowskim w województwie mazowieckim. Listę kandydatów Stronnictwa do Sejmu w powyższym okręgu otwierał Waldemar Pawlak. Drugim w kolejności był poseł Aleksander Soplinski, a trzecim – starosta płocki i szef tamtejszych struktur powiatowych ludowców Piotr Zgorzelski. Natomiast do Senatu z okręgu płockiego startował senator Michał Boszko, a z ciechanowskiego - radny sejmiku mazowieckiego Henryk Antczak⁴⁷.

Wśród kandydatów PSL w wyborach parlamentarnych nie brak było znanych osób i nazwisk. Wśród nich należy wymienić przede wszystkim, szeroko wykorzystywanych wizerunkowo w reklamach i spotach wyborczych, dżudokę Pawła Nastulę – nr 2, po pośle Januszu Piechocińskim, na liście w okręgu podwarszawskim, i lekkoatletę Władysława Kozakiewicza – lider warszawskiej listy. Oprócz nich można również zwrócić uwagę na Urszulę Górską-Kafyri – córkę znanego, nieżyjącego już trenera Kazimierza Górskiego (1921-2006 r.) oraz lidera zespołu Bayer Full Sławomira Świerzyńskiego⁴⁸.

W sierpniu Donald Tusk zaproponował PiS dwustronne debaty wyborcze. Pomysł ten oznaczał marginalizację innych partii i uderzał m.in. też w PSL⁴⁹. Niejako w odpowiedzi na te zamierzenia 23 sierpnia Waldemar Pawlak zaprosił obie partie do

⁴⁴ *Program wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego*, „Zielony Sztandar”, nr 36, 4 września 2011, s. 4-7.

⁴⁵ T. Hurkała, *Nie zamierzamy eskalować emocji*, „Zielony Sztandar”, nr 35, 28 sierpnia 2011, s. 4; J. Jachymek, *PSL w wyborach parlamentarnych 2011 r.*, „Myśl Ludowa”, nr 4, 2012, s. 190-191.

⁴⁶ Zob. też: M. Foland, *Przywilej czy obowiązek?*, „Zielony Sztandar”, nr 35, 28 sierpnia 2011, s. 5.

⁴⁷ *PSL jako pierwsze w kraju zarejestrowało listę kandydatów do Sejmu*, „Zielony Sztandar”, nr 36, 4 września 2011, s. 2.

⁴⁸ Zob. m.in.: *Na Mazowszu o mandaty powalczą mistrzowie*, „Zielony Sztandar”, nr 26, 26 czerwca 2011, s. 3.

⁴⁹ A. Soplinski, *O debatach selektywnych*, „Zielony Sztandar”, nr 35, 28 sierpnia 2011, s. 3.

debaty zorganizowanej przez Stronnictwo⁵⁰. W końcu jednak doszło do szeregu debat, które były transmitowane przez kilka stacji telewizyjnych i odbywały się z udziałem przedstawicieli różnych partii. Pierwsza z nich miała miejsce już 26 sierpnia i można ją było obejrzeć w Polsce. Spotkali się na niej wyłącznie Donald Tusk (PO) z Waldemarem Pawlakiem (PSL), gdyż inni zaproszeni, tj. Jarosław Kaczyński (PiS), Grzegorz Napieralski (SLD) i Paweł Kowal (Polska Jest Najważniejsza), nie przybyli na nią. Po tej debacie premier zapowiedział, że jest za kontynuowaniem po wyborach koalicji PO-PSL⁵¹.

W sierpniu-wrześniu 2011 r. PSL jednoznacznie oświadczyło, że jest przeciwne żywności modyfikowanej genetycznie oraz że będzie dążyło do wprowadzeniu zakazu GMO nie tylko w Polsce, ale również w całej Europie⁵². Przypomniało także swoje pomysły z 2010 r. dotyczące płacy minimalnej, która według ludowców powinna stanowić 40-50 % wynagrodzenie średniego, a odsetek ten powinien być zależny od wzrostu PKB⁵³.

We wrześniu Komitet Wyborczy Polskiego Stronnictwa Ludowego złożył w trybie wyborczym pozew przeciwko Jarosławowi Kaczyńskiemu w związku z rozpowszechnianiem przez niego nieprawdziwej informacji dotyczącej tego, że posłowie PSL mieli głosować za legalizacją miękkich narkotyków. Sąd nakazał prezesowi PiS przeprosić Stronnictwo, argumentując, że w polskim Sejmie w ogóle nie doszło do powyższego głosowania⁵⁴. Można również odnotować, że 9 września PKW wylosowała dla list KW PSL nr 5⁵⁵.

Reklama

Dwudziestego piątego sierpnia PSL zaprezentowało swój przebój wyborczy *Człowiek jest najważniejszy*. Utwór skomponował polsko-ukraiński zespół Enej, grający głównie rock alternatywny. W ponad trzyminutowym klipie w rytm piosenki tańczą i bawią się kolorowo i letnio ubrani młodzi ludzie, przedstawiający m.in. baletnicę, koszykarza i malarzę. Wśród nich są również ludowcy i sympatycy tego ugrupowania, tj.: przewodniczący Klubu Poselskiego PSL Stanisław Żelichowski, wicemarszałek Ewa Kierzkowska, minister pracy i polityki społecznej Jolanta Fedak, marszałek województwa świętokrzyskiego Adam Jarubas, wicewojewoda dolnośląski Ilona Antoni-

---

⁵⁰ PSL wzywa do rzeczowej debaty, „Zielony Sztandar”, nr 36, 4 września 2011, s. 1.

⁵¹ Debata premierów – przede wszystkim gospodarka, „Zielony Sztandar”, nr 36, 4 września 2011, s. 1, 3.

⁵² Stanowisko ministra Marka Sawickiego w sprawie weta Prezydenta wobec ustawy o nasiennictwie, „Zielony Sztandar”, nr 36, 4 września 2011, s. 3.

⁵³ Płaca minimalna, czyli godny zarobek, a nie jałmużna, „Zielony Sztandar”, nr 37, 11 września 2011, s. 10.

⁵⁴ Jarosław Kaczyński musi przeprosić PSL, „Zielony Sztandar”, nr 38, 18 września 2011, s. 10.

⁵⁵ PKW wylosowała numery list. Piątka dla PSL, „Zielony Sztandar”, nr 38, 18 września 2011, s. 10.

szyn-Klik, wicemarszałek województwa warmińsko-mazurskiego Urszula Pasławska oraz znani sportowcy Paweł Nastula i Władysław Kozakiewicz. Teledysk PSL został dobrze przyjęty przez niemal wszystkie media. Cieszył się on również dużym zainteresowaniem ze strony społeczeństwa polskiego. Został on zamieszczony na wielu stronach internetowych, w tym także na obcojęzycznych. W serwisie YouTube, tylko w jednym miejscu – w materiałach PSLwybory – do lipca 2012 r. miał on ponad 240 tysięcy odsłon. Z uznaniem o wideoklipie Stronnictwa wypowiadali się nawet specjaliści od marketingu politycznego. Nie wszystkim jednak spodobał się on. Spośród osób, które obejrzały go na YouTube w PSLwybory, opinie na jego temat były dosyć podzielone, aczkolwiek przeważały pozytywne oceny – według stanu z 14 lipca 2012 r.: 1041 głosów było na tak, a 937 na nie⁵⁶. Trzeba także odnotować skandaliczny komentarz, jaki na temat teledysku wyraził rzecznik PiS Adam Hofman, który powiedział:

„To jest tak, że te chłopcy wyjechali ze swoich miast, miasteczek i wsi, z gospodarstw, trafili do Warszawy i zdziczeli, zbaranieli, po prostu. To co oni robią: tańczą, śpiewają. Oprócz tego głosują za ustawami na przykład, które w przyszłości umożliwią adopcję dzieci ze związkami partnerskimi. No przepraszam bardzo, no chłopcy wyjechały ze wsi, zupełnie im odbiło”⁵⁷.

Oprócz tego we wrześniu PSL zaprezentowało kilka spotów wyborczych. Dwa z nich dotyczyły bezpieczeństwa na drodze i udzielania pierwszej pomocy. Szczególnie interesującym i szeroko komentowanym okazał się również spot *Pozory mylą*. Przedstawia on parę na łące w dwuznacznej rozmowie, w której młody mężczyzna zwraca się do dziewczyny: „Chodźmy szybko za stodołę”, na co ta odpowiada pytaniem: „Zdążymy? Po czym widać jak szybko zdejmują część ubrań i biegną za wspomnianą stodołę, z której zaczynają dobiegać odgłosy westchnień. Po chwili jednak zamiast spodziewanej sceny miłosnej pokazano, jak młodzi grają w tenisa ziemnego na korcie obok drewnianego budynku gospodarczego. Natomiast na końcu klipu znajduje się napis: „Spójrz na nas z innej strony”⁵⁸. Podobnie jak wcześniej opisywany teledysk PSL, tak również ten spot znajdował się na licznych stronach internetowych, gdzie cieszył się dużą oglądalnością. Na przykład do 14 lipca 2012 r. na YouTube tylko w materiałach PSLwybory odnotowano prawie 230 tysięcy jego odtworzeń⁵⁹. Inne filmy wyborcze ludowców zatytułowane były: *Zielono mi*, *Drużyna*, *Pamiętaj* i *Dziedzictwo*.

⁵⁶ *Piosenka wyborcza PSL „Człowiek jest najważniejszy”*, <http://www.youtube.com/watch?v=hrHYXMvoBao> [14.07.2012].

⁵⁷ *Hofman drwi z teledysku PSL. Premier odpowiada*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/hofman-drwi-z-teledysku-psl-premier-odpowiada,182446.html> [07.07.2012].

⁵⁸ R. Matejuk, *PSL mówi: stop stereotypom*, „Zielony Sztandar”, nr 39, 25 września 2011, s. 1-2.

⁵⁹ *Pozory mylą – spot PSL*, <http://www.youtube.com/watch?v=U5fOMTI7jWw&feature=relmfu> [14.07.2012].

Wyniki wyborów

W wyborach do Sejmu w 2011 r. kandydatów PSL poparło ponad 1,2 mln osób, co stanowiło 8,36 % wszystkich głosów⁶⁰. Był to czwarty wynik – po PO (39,18 % głosów), PiS (29,89 % głosów) i Ruchu Palikota (10,02 % głosów), a przed SLD (8,24 %). W wyniku uzyskanego poparcia Stronnictwo wywalczyło 28 mandatów poselskich, czyli 6,09 % wszystkich. W porównaniu z poprzednimi wyborami do parlamentu z 2007 r., w którym zdobyto 31 miejsc w Sejmie, powyższy wynik oznaczał utratę 3 mandatów. Personalnie największą ilość głosów w rozpatrywanych wyborach do Sejmu (powyżej 20 tysięcy) uzyskali: Adam Jarubas (28 750 głosów), Waldemar Pawlak (24 491 głosów) i Marek Sawicki (23 901 głosów)⁶¹. Natomiast geograficznie największe poparcie ludowcy otrzymali w okręgu kieleckim – 85 590 głosów (19,77 % wszystkich), siedleckim - 61 136 głosów (17,86 % wszystkich), chełmskim – 57 882 głosy (18,21 % wszystkich), lubelskim – 57 606 głosów (12,52 % wszystkich) i płockim – 51 766 głosów (18,72 % wszystkich). Poza tym zwraca uwagę fakt nieuzyskania mandatów poselskich przez minister pracy i polityki społecznej – Jolantę Fedak i wicemarszałek Sejmu - Ewę Kierzkowską.

Można również odnotować, że mandatu poselskiego nie przyjęło dwóch kandydatów Stronnictwa, tj. Adam Jarubas i Krzysztof Hetman, którzy pozostali na stanowiskach marszałków województwa świętokrzyskiego i lubelskiego. Ich miejsce zajęło dwóch innych kandydatów z danych okręgów z największą ilością głosów, którzy w normalnym trybie nie zdołali wywalczyć miejsca w Sejmie, a więc Marek Gos (4131 głosów) i Henryk Smolarz (6191 głosów). W ten także sposób Marek Gos został posłem z najmniejszą ilością zdobytych głosów spośród kandydatów PSL. Podobna sytuacja miała miejsce w czasie wyborów parlamentarnych w 2007 r., kiedy mandatu posła nie objął Adam Struzik, pozostając na stanowisku marszałka województwa mazowieckiego. W wyborach do Sejmu w 2011 r. wprawdzie startował, ale nie zdołał on uzyskać mandatu poselskiego.

Natomiast w wyborach do Senatu w 2011 r. PSL uzyskało dwa mandaty, które zdobyli: Andżelika Moźdzanowska – 36 566 głosów (30,02 % wszystkich głosów w okręgu kaliskim) i Józef Zajac – 26 415 głosów (31,3 % wszystkich głosów w okręgu chełmskim)⁶². Można przy tym zaznaczyć, że w poprzednich wyborach do parlamentu Stronnictwo nie zdołało uzyskać żadnego miejsca w Senacie.

---

⁶⁰ *Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 9 października 2011 r. Wybrane dokumenty*, Warszawa 2012, s. 120.

⁶¹ *Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 11 października 2011 r. o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r.*, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”, 2011, nr 218, poz. 1294, s. 12751.

⁶² *Parlamentarzyści PSL wybrani w wyborach 2011 r.*, „Zielony Sztandar”, nr 43, 23 października 2011, s. 2.

Podsumowanie

Kampania i wybory parlamentarne w 2011 r. odbyły się w czasie ważnych dla Polski wydarzeń, w tym przede wszystkim w okresie polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej – od 1 lipca do 31 grudnia⁶³. Powodowało to pewne rozłożenie aktywności politycznej poszczególnych partii, w tym PSL. W dobie tak doniosłych zdarzeń należy zauważyć, że kampania ludowców była przeprowadzona w sposób spokojny, bezkonfliktowy oraz z dodatkiem humoru, muzyki i ze swego rodzaju swobodą i doświadczeniem politycznym⁶⁴. Zwrócono się w niej do szerokiego kręgu odbiorców, w tym próbowano dotrzeć m.in. do ludzi młodych. Podkreślano przy tym szczególnie tożsamość Stronnictwa, niezależność wobec PO i wierność swoim ideałom. Pojawiają się jednak również opinie, że kampania parlamentarna Stronnictwa została przeprowadzona zbyt chaotycznie, tj. bez wyraźnej wizji przewodniej oraz przemyślanego rozplanowania i wykorzystania potencjału partyjnego⁶⁵. Mimo wszystko wydaje się, że wynik uzyskany przez PSL w wyborach do Sejmu i Senatu należy określić jako dobry.

Summary

THE CAMPAIGN OF THE POLISH PEASANTS' PARTY IN THE 2011 PARLIAMENTARY ELECTION

In the 2011 Sejm election, the Polish Peasants' Party candidates won the support of over 1.2 million people, i.e. 8.36 % of all voters. The Party came fourth, after the Civic Platform (39.18 % of votes), the Law and Justice (29.89 % of votes) and Palikot's Movement (10.02 % of votes), but before the Democratic Left Alliance (8.24 %). Due to this support, the Peasants' Party won 28 Sejm seats, i.e. 6.09 % of total Sejm seats. In comparison with the preceding parliamentary election in 2007, when 31 Sejm seats were won, the above result meant the loss of three seats. The individuals who scored the highest numbers of votes in the Sejm election at issue (i.e. above 20,000) were Adam Jarubas (28,750 votes), Waldemar Pawlak (24,491 votes) and Marek Sawicki (23,901 votes). In geographical terms, the largest support to the Peasants' Party came from the Kielce region: 85,590 votes (19.77 % of the total). In the 2011 Senate election, the Peasants' Party obtained 2 seats, as compared to none in the preceding election.

---

⁶³ Zob.: T. Hurkała, *Prezydencja – zaszczyt i trudny obowiązek*. „Zielony Sztandar”, nr 21, 22 maja 2011, s. 5; eadem, *Prezydencja w trudnych czasach*. „Zielony Sztandar”, nr 27, 3 lipca 2011, s. 7.

⁶⁴ Zob. m.in.: E. Jabłoński, *Bez klótni*, „Zielony Sztandar”, nr 35, 28 sierpnia 2011, s. 14.

⁶⁵ J. Szamik, *PSL w wyborach parlamentarnych 2011 r. – ad vocem*, „Myśl Ludowa”, nr 4, 2012, s. 195-198.